

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ο.Π. ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Αριστοτέλους Πολιτικά Ενότητα 20)

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδους ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινας)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκησιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα (ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον . . . ἀσκησιν αὐτῆς).

(Μονάδες 10)

B2. Ποιο εἶναι τὸ περιεχόμενο τοῦ ὄρου «ὀρθὴ παιδεία» καὶ ποιο ρόλο διαδραματίζει αὐτὴ στη διαμόρφωση μιᾶς υγιούς προσωπικότητας, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα τῆς ἐνότητας 5 τῶν Ἠθικῶν Νικομαχείων;

Περί ἡδονᾶς γὰρ καὶ λύπας ἐστὶν ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ· διὰ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν τὰ φαῦλα πράττομεν, διὰ δὲ τὴν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διὸ δεῖ ἡχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν, ὥστε χαίρειν τε καὶ λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἢ γὰρ ὀρθὴ παιδεία αὕτη ἐστίν.

Ποιες προϋποθέσεις πρέπει να πληροῦνται ὡς πρὸς τον χαρακτήρα και το αντικείμενο της εκπαίδευσης, ὅπως προκύπτει ἀπὸ την ἐνότητα 20, ὥστε να δικαιολογείται ο χαρακτηρισμὸς «ὀρθὴ παιδεία»;

(Μονάδες 10)

B3. Ποιο ἦταν το περιεχόμενο και οι κατευθύνσεις της παιδείας την εποχὴ του Αριστοτέλη;

(Μονάδες 10)

B4. Να ἐξηγήσετε γιατί ο Αριστοτέλης θεωρεῖ φυσικό και αυτονόητο να πραγματευθεῖ θέματα παιδείας και εκπαίδευσης σ' ἓνα ἔργο πολιτικῆς θεωρίας, βασιζόμενοι τόσο στο κείμενο που σας δόθηκε ὅσο και σε ὅσα εἶχε διατυπώσει ο Αριστοτέλης πρὶν ἀπὸ το κείμενο της ἐνότητας 20 «περὶ παιδείας».

(Μονάδες 10)

B5. α) ἀπεργάζονται: Γράψτε στην ἀρχαία ἢ νέα ἐλληνικὴ παράγωγες λέξεις (ἀπλές ἢ σύνθετες) ἀπὸ το συγκεκριμένο τύπο που να σημαίνουν:

α) τον τόπο που γίνεται ἡ πράξη που δηλώνει το ρῆμα

β) το πρόσωπο που ἐνεργεῖ

γ) την ἐνέργεια

δ) το ἀποτέλεσμα της ἐνέργειας

ε) αὐτὸν που ἔχει την ικανότητα να κάνει αὐτὸ που λέει το ρῆμα

β) Με ποιες λέξεις του κειμένου ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια οἱ ἀκόλουθοι: **ἐντονος, ἀδαῆς, νοησιαρχία, θησαυρός, λήμμα;**

(Μονάδες 10)

B6. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Γιατί ο Αριστοτέλης θεωρεῖ ὅτι ἡ ἠθικὴ φιλοσοφία εἶναι μέρος της πολιτικῆς φιλοσοφίας;

(Μονάδες 10)

Γ. Αδίδακτο κείμενο (Ἰσοκράτους Αἰγινήτικὸς 1-2)

Ἐνόμιζον μὲν, ὧ ἄνδρες Αἰγινήται, οὕτω καλῶς βεβουλευθεῖσθαι περὶ τῶν αὐτοῦ **Θρασύλοχον** ὥστε μηδέν' ἂν ποτ' ἐλθεῖν ἐναντία πράξοντα ταῖς **διαθήκαις** αἷς ἐκεῖνος κατέλιπεν· ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἀντιδίκους τοιαύτη

γνώμη παρέστηκεν ὥστε καί πρὸς οὕτως ἔχουσας αὐτάς ἀμφισβητεῖν, ἀναγκαίως ἔχει παρ' ὑμῶν πειραῖσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Τὸναντίον δέ πέπονθα τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων. Τούς μὲν γάρ ἄλλους ὁρῶ χαλεπῶς **φέροντας**, ὅταν ἀδίκως περὶ τινος κινδυνεύωσιν, ἐγὼ δ' ὀλίγου δέω χάριν ἔχειν τούτοις ὅτι μ' εἰς τουτονί τόν ἀγῶνα κατέστησαν. **Ἄκρίτου** μὲν γάρ ὄντος τοῦ πράγματος οὐκ ἂν ἠπίστασθ' ὁποῖός τις γεγενημένος περὶ τόν τετελευτηκότα κληρονόμος εἰμί τῶν ἐκείνου· πυθόμενοι δέ τὰ πραχθέντα πάντες εἴσεσθ' ὅτι δικαίως ἂν καί μείζονος ἢ τοσαύτης **δωρεᾶς** ἤξιώθην.

Λεξιλόγιο

κινδυνεύω = (με δικανική σημασία) εμφανίζομαι στο δικαστήριο, εμπλέκομαι σε δίκη

Γ. Να αποδοθεί στη νέα ελληνική το παραπάνω κείμενο.

(Μονάδες 20)

Γ1. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου :

έλθειν : το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής του ίδιου χρόνου

ἠπίστασθ' : το γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα

ἤξιώθην : το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ίδιας φωνής

πέπονθα : το α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα

εἴσεσθ' : το β' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα

πραχθέντα : τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος

ὀλίγου : τον συγκριτικό βαθμό του ίδιου τύπου

αὐτοῦ : τον ίδιο τύπο στον πληθυντικό αριθμό

ἀγῶνα : τη δοτική πληθυντικού

ἀκρίτου : την αιτιατική ενικού στο θηλυκό γένος

(Μονάδες 10)

Γ2. α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων : **Θρασύλοχον, διαθήκαις, φέροντας, ἀκρίτου, δωρεᾶς.**

(Μονάδες 5)

Γ2.β. **πυθόμενοι δέ τὰ πραχθέντα πάντες εἴσεσθ' ὅτι δικαίως ἂν καί μείζονος ἢ τοσαύτης δωρεᾶς ἤξιώθην**: να αναγνωρίσετε και να αναλύσετε τον λανθάνοντα υποθετικό λόγο.

(Μονάδες 2)

Γ2. γ. **Τούς μὲν γάρ ἄλλους ὁρῶ χαλεπῶς φέροντας, ὅταν ἀδίκως περὶ τινος κινδυνεύωσιν**: να μετατρέψετε το χωρίο που σας δίνεται σε πλάγιο

λόγο, εξαρτώντας το από το «ούτος έλεγε», με όλους τους δυνατούς τρόπους.

(Μονάδες 3)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

**ΓΑΛΟΥΝΗ ΜΑΡΙΑ - ΔΟΥΔΟΥΜΗ ΕΛΙΝΑ
ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ - ΣΥΡΜΟΣ ΜΙΛΤΟΣ
ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ - ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΨΩΜΑ ΑΡΕΤΗ**

